

Poznań, 28.03.2022 r.

dr hab. Paweł Kielpiński prof. UAP
Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu

Recenzja dorobku artystycznego i rozprawy doktorskiej mgr Alicji Bielawskiej, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, w dziedzinie artystycznej sztuki piękne, wszczętym przez Akademię Sztuk Pięknych w Gdańsku.

Sylwetka i ocena dorobku artystycznego doktoranta

Mgr. Alicja Bielawska uzyskała dyplom magisterski w 2005 w Instytucie Historii Sztuki w Uniwersytecie Warszawskim, na którym studiowała w latach 1999-2005. W latach 2005 – 2009 studiowała w Gerrit Rietveld Academy w Amsterdamie, gdzie obroniła dyplom licencjacki. W 2018 roku rozpoczęła studia na Międzywydziałowych Środowiskowych Studiach Doktoranckich na Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku.

Opierając się na wykazie osiągnięć doktorantki, stwierdzić można, że w latach 2010-2021 była autorką ponad dziesięciu wystaw indywidualnych w renomowanych ośrodkach w kraju (CSW Zamek Ujazdowski -Warszawa, Galeria Arsenal - Białystok, Galeria Labirynt – Lublin, Galeria Sztuki Współczesnej BWA – Katowice, Galeria BWA, -Zielona Góra, Galeria Miejska BWA w Bydgoszczy, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie), jak również zagranicą (Teto Projects, - Amsterdam, Hotel Maria Kapel, Hoorn, Holandia, Cydonia Gallery, Dallas, USA).

W latach 2012-14 uzyskała: Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Polski, Stypendium Mondriaan Fonds w Holandii, Młoda Polska - stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W latach 2008-2020 przebywała na pobytach rezydencyjnych w: European Exchange Academy, Beelitz – Niemcy, Nida Art Colony – Litwa, Akademie Schloss Solitude – Stuttgart, Galerii Propaganda w Warszawie.

O docenieniu jej artystycznych poszukiwań świadczą dwie uzyskane indywidualne nominacje i nagrody: Spojrzenia 2015 – Nagroda Deutsche Bank, Paszporty Polityki w kategorii sztuki wizualne; oraz dwie w ramach grupowej współpracy na: 22. Biennale Sztuki Dziecka w Poznaniu oraz konkursu na pawilon polski na London Design Biennale 2021.

Doktoranta uczestniczyła również w kilkunastu wystawach grupowych w kraju i zagranicą oraz czterech działaniach o charakterze performance. Część tych działań, związana była z aktywnością w ramach akcji zespołowych. Fakt ten, w moim przekonaniu, bardzo dobrze świadczy o aktywności artystki jako osoby otwartej, skłonnej do artystycznej współpracy w ramach określonych projektów.

Podsumowując, na podstawie przedstawionych osiągnięć odnoszę wrażenie, że mamy do czynienia z bardzo aktywną artystką, działającą odważnie na terenie kraju oraz w ośrodkach zagranicznych.

Co do dokumentacji fotograficznej dokonań mgr Alicji Bielawskiej, większość z nich stanowią rozbudowane przestrzenne aranżacje jak w przypadku prac prezentowanych na wystawie „Ćwiczenia z przeplatania czasów i miejsc” w Galerii Miejskiej BWA w Bydgoszczy, czy „Uśpione trajektorie” z Galerii Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach. Niektóre projekty mają charakter monumentalny, tak jak „Cztery kolory na szarym” zaprojektowane na zamówienie Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Doceniając rozmach i skalę tych przedsięwzięć, muszę jednak odnieść się do nich z pewną refleksją. Czy ich wielkość usprawiedliwia istotne pominięcie detalu, śladu ludzkiego działania - ręki twórcy?

W realizacjach „Wiał wiatr i podmuch morski sypał snami” czy „między turkusową podłogą a kanarkowym sufitem”, wszystkie powstałe elementy całości zbudowane zostały z gotowych (nieprzerobionych) materii, zszytych jedynie i zawieszonych – zainstalowanych w otaczającej przestrzeni. Chociaż bije z nich specyficzne „ciepło”, wynika ono jedynie z użytych barw i miękkich choć surowych materiałów, mógłbym odczuć w nich brak twórczego działania pozwalającego odróżnić pojedyncze dzieło artysty od powszechnych obiektów i przedmiotów o charakterze przemysłowym i masowym. Dalej, idąc tym tropem, mógłbym, w pewnym momencie podać w wątpliwość, czy rzeczywiście mam do czynienia z pracami artystycznymi – dziełami unikatowymi, czy rodzajami mniej lub bardziej designerskich aranżacji, przypominających pospolite bawialnie dla dzieci, funkcjonujące powszechnie w galeriach handlowych.

Jednak artystyczna świadomość i doświadczenie podpowiadają mi, że tak nie jest. Dobór środków zależy przecież od artysty i jego twórczych zamierzeń, to indywidualna decyzja, która może wiązać się z pewnym ryzykiem, ale najważniejsze, że artystka nie boi się tego ryzyka podejmować.

Jak sądzę, podobną świadomość ma również doktorantka, która miała w tych pracach właśnie taką widoczną intencję - realizując tak bezpretensjonalne dzieła. Warto podkreślić, że obok wspomnianych realizacji, proponuje nam prace zupełnie inne, „Ukryte wątpliwości” czy „Zarysy”, w których wykorzystuje własnoręcznie wykonane elementy ceramiczne. Ta technika, od tysięcy lat związana jest przecież z indywidualnym, bardzo często absolutnie niepowtarzalnym działaniem.

Wśród dorobku artystycznego, pojawiły się również działania z zakresu sztuki performance. Autorka w swojej pracy teoretycznej wyraźnie komunikuje, że tego rodzaju przedsięwzięcia znajdują się w polu jej zainteresowań. W portfolio odnaleźć można kilka z nich np. „Ukryte trajektorie” i „Działania z kształtami”. Niestety w dokumentacji przesłanej przez Akademię Sztuk Pięknych w Gdańsku, nie odnalazłem żadnej dokumentacji filmowej, a szkoda, bo ta byłaby dla mnie pomocna przy ocenie dorobku mgr Alicji Bielawskiej. Oczywiście, wielu artystów zajmujących się sztuką performance, celowo - wręcz ze względów ideologicznych nie rejestruje swoich działań, aby nie kreować odmiennych jakości. Jednak w tym przypadku, wspomniana dokumentacja byłaby przydatna, jak sądzę, bez tego rodzaju uszczerbku dla prac autorki.

Ocena części artystycznej rozprawy doktorskiej

Część artystyczna rozprawy doktorskiej pani mgr Aliny Bielawskiej „Poszerzenie przestrzeni codzienności”, składa się w rzeczywistości z dwóch elementów. Serii autorskich rzeźb, prezentujących zainteresowania artystki materialnością codziennych kształtów osadzonych we wnętrzach oraz cykl wierszy.

O poetyckiej części autorka pisze :

„(...) cykl wierszy, które powstawały równoległe do pracy nad rzeźbami i jest zapisem inspiracji, refleksją na temat zmysłowego doświadczania materii codzienności oraz nad procesem powstawania prac. Wiersze pozwalają mi na budowanie obrazów i łączenie ich z odczuciami, wspomnieniami. Podobnie jak rzeźby niosą w sobie niedopowiedzenia połączone z konkretnością i sugestywnością słów, analogicznie do konkretności materiałów i kształtów w rzeźbach.(...) Słowa opisują relacje jakie mogą zachodzić między ciałem, materią a wspomnieniem.”

Cytat ten dobrze opisuje charakter autorskiej poezji, uzasadnia jej wykorzystanie w kontekście form przestrzennych zaproponowanych przez Alicję Bielawską w rozprawie doktorskiej. Są w jakimś sensie zapisem ruchu – działania autorki wobec materii nad którą pracuje, lub dokładniej - wchodzi z nią w interakcje. Wiersze te, w moim odczuciu odzwierciedlają i zastępują tak lubiane przez Bielawską działania związane z działaniem-akcją.

Mają one charakter całkowicie intuicyjny, w odróżnieniu od zaprezentowanych obiektów, które są konstruowane w sposób bardziej analityczny i logiczny. Gdzie każdy element kształt, materiał i jego użycie, forma i skala prac są przemyślane.

W rzeczywistości cykl rzeźb, to tkaniny i elementy ceramiczne umieszczone (zainstalowane) w kontekście geometrycznych konstrukcji na zasadzie kontrastu. Konstrukcje nie pełnią roli podestu lecz są autonomiczną pełnoprawną częścią realizacji. Budują one wewnętrzny i zewnętrzny porządek łącząc realizacje z otaczającą przestrzenią.

Istotna , przy tym jest ich wielkość, dopasowana do proporcji i skali człowieka, ale też wnętrza w którym się znajdują. Co istotne, w materiale fotograficznym rozprawy doktorskiej autorka oprócz fotografii prac na neutralnym tle, umieszcza je, wpisuje również (choć tylko wirtualnie) we wnętrza zabytkowej willi Jünckego znajdującej się w Sopocie i jak pisze:

„Rzeźby odnoszące się do materialności codzienności, biorące codzienność w nawias, odnajdują się w kontekście dawnych mieszkalnych wnętrz, które pozbawione mebli i przedmiotów są też same w sobie przestrzenią wziętą w nawias.”

Ta przemyślana decyzja uzasadnia działanie doktorantki o tak użytym kontekście przestrzennym, chociaż całkiem prywatnie, wyczuwam w tych słowach delikatną nutę niegdysiejszego postmodernizmu.

W odróżnieniu od niektórych wcześniejszych prac, doktorantka w przypadku tego cyklu prac, kładzie szczególny nacisk na aspekt materiałowy, na własnoręczne rzeźbienie elementów z ceramiki i tkanie ręczne. Bardziej skupia się i eksponuje detal gdyż ma to dla niej w kontekście całości dzieła szczególne znaczenie. O swoich działaniach pisze tak:

„Moje podejście do tworzenia kształtów nie ma cech rzemieślniczej pracy, nie dążę do perfekcji i funkcjonalności. Przyglądam się kształtującym się pod moimi rękoma materiałom, wydobywam nierówności, błędy, zostawiam odciski palców na powierzchni

i bardzo konkretnym polem jej zainteresowań. Dlatego ta część pracy jest bezpośrednio powiązana z częścią artystyczną, a części te wzajemnie się dopełniają i uzasadniają.

Rozprawę oceniam pozytywnie również ze względu na jej klarowny układ i należyte wyodrębnienie jej części składowych. Również pozytywnie odnoszę się do właściwie zastosowanego piśmiennictwa i bogatej bibliografii. Na podstawie zaprezentowanych przez doktorantkę treści, mogę stwierdzić, że cel jej pracy został osiągnięty, a zastosowane metody badawcze: kwerendy, wywiady oraz materiał ilustracyjny w postaci fotografii i rysunków świadczą o właściwie o zebranej wiedzy. Nie bez znaczenia jest także indywidualny i autorski charakter w podejściu do przedstawionej problematyki naukowo - artystycznej.

Konkluzja

Na podstawie otrzymanych materiałów: dokumentacji dorobku artystycznego, teoretycznej i artystycznej części rozprawy doktorskiej mogę z całym przekonaniem stwierdzić że, zarówno praca pisemna jak i artystyczna świadczy o wysokiej wiedzy kandydata w określonej dziedzinie i uprawnia go do samodzielnej pracy naukowo - artystycznej. Niewątpliwie, zarówno praca teoretyczna jak i artystyczna stanowi oryginalne dokonanie artystyczne.

Tym samym, rozprawa doktorska „Poszerzanie przestrzeni codzienności”, spełnia wymagania art 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U z 2021 r. poz. 478 ze zm)

dr hab. Paweł Kiepiński prof. UAP